

נחלתנו

ידיעון שבועי של מכון "נחלת צבי"

גליון תר"א - פר' ראה - כוח"ט תשפ"ה

הידעת?!

[א]

ידוע ומפורסם בשער בת רבים מעלתו הגדולה הסידור הקדוש והנורא 'כתר נהורא' מהגה"ק המקובל האלקי רבי אהרן הכהן מז'עליחוב זי"ע בעל 'כתר שם טוב', 'אור הגנוז לצדיקים' ועוד. הסידור מיוסד על כוונות הפסוק 'שויתי ה' לנגדי תמיד' וזכה להסכמות נפלאות מארבעה כוכבי לכת קדושים וטהורים שרפי מעלה. ה"ה:

א - הגה"ק בעל "קדושת לוי" מבארדיטשוב זי"ע, שכותב בין השאר: סידור ע"פ כוונות 'שויתי ה', ולדעתי הוא טוב מאד וכלו מחמדים, וכל הכוונות בסידור(ים) הן קדש, וזאת הכוונה של 'שויתי ה' היא קדש קדשים שכולו יראת ה' וקיבול עול מלכות ה' ורוממות קל וכו'. ע"ש.

ב- הגה"ק בעל "עבודת ישראל" מקאזניץ זי"ע, שכותב בין השאר: ולדעתי כי טוב הוא כוונות פשטיות לקיים שויתי ה' וכו' בשעת התפלה וכולו יראת ה' וקבלת עול מלכות ה' אשר ראוי לקיים וכו'. ע"ש.

ג - הגה"ק ה'חווה' מלובלין זי"ע, שכותב בין השאר: אשר הראה סידור בכוונות 'שויתי ה' שחיבר ע"פ התקוני זוהר הקדוש ורעיא מהימנא, ומרומז בתיקוני זוהר בכמה אתר, שיהי' בעולם סידור ובכוונות בעקבתא משיחא וכו' / ע"ש.

ד - הגה"ק החריף רבי עזריאל הורוביץ אב"ד דק"ק לובלין זי"ע הנקרא בפי כל 'דער אייזענער קאפ' מלובלין, בהסכמתו הנפלאה באריכות כותב בין השאר: כי גם כל הסידורים עם כוונותיהם, טובים לכבוש את המחשבה הטרודה לשעבוד הכונה, אך הן כוונות עמוקות ע"פ הקבלה, ולא כל מוחא סביל דא. אך את הכוונות האלה של שויתי ה', יראת ה' ואהבת ה', החיוב לכל אדם לקיים כל היום אפי' שלא בשעת תפילה, כ"ש בשעת תפילה, והם ע"פ תקוני זוהר ורעיא מהימנא וספרי יראים וכו'. ע"ש מתיקות לשונו הזהב באריכות.

ראוי לציין דבר נפלא מאד. הגה"ק החריף 'דער אייזענער קאפ' מלובלין זי"ע, לא נתן מעולם שום הסכמה על ספר,

מי יודע ומי מכיר?

[א]

איתא בספה"ק בית אהרן (מהרה"ק מקארלין זי"ע) במאמריו על פרקי אבות (פ"ג מ"א), הסתכל בשלשה דברים וכו', מאין באת וכו', מאין באת מטיפה וכו'. כבר הקשו המפרשים ז"ל למה כפל את הדברים? והול"ל מעיקרא מאין באת מטיפה וכו', ונוכל לומר שכפל הענין הוא להורות על שתי הדרכים שצריך האדם ללללן יחד, התחזקות ושפלות. לפעמים צריך האדם להסתכל בג' דברים אלה דרך התחזקות, ולפעמים צריך להסתכל בג' דברים אלה דרך שפלות וכו' כי באמת צריך האדם להיות שוקל כל דרכיו בשתי הדרכים הנ"ל,

וכמאמר אאמו"ר צוקללה"ה - אז איך בין ב' לייטיג - בין איך ששה עשר לייטיג, וכשאני ששה עשר לייטיג - אני ב' לייטיג, וזהו 'וירא מנוחה כי טוב [וגו']', ויט שכבו לסבול (ברא' מט, טו), שצריך לכולל שתי הדרכים יחד טו"ב ולסבו"ל. והבן. עכלה"ק.

מי יכול להסביר ולפרש את המאמר הנ"ל ?

[נתקבל מהרב ברוך הכהן כ"ץ]

[ב]

בספר "שפתי צדיקים" לרה"ג ר' יהושע העשיל מרימנאוב זצ"ל (ר"פ ואתחנן) כותב וז"ל: קרוב לענין זה שמעתי בשם הרב החסיד מו"ה ליבוש מאוסטריק ז"ל עה"פ (ש"א כ, כז) "מדוע לא בא בן ישי" וגו', ואמר שבפס' זה הפסוק רמוזה התשובה על השאלה של אריכות הגלות. וכך פירושו, "מדוע לא בא בן ישי?", ר"ל, אל יקשה בעיניכם "מדוע לא בא משיח בן ישי" זה זמן רב? לפי ש"גם תמול גם היום אל הלחם", ר"ל - תמיד בכל יום אינכם מתפללים על גלות השכינה רק על הלחם, שתהא לכם פרנסה בכבוד, אוחזים את הטפל שהוא לחם חקכם ומניחין את העיקר שאנו מחויבים להתפלל תמיד על הגאולה השלמה, כמש"כ (ירמיה לא, ח) "בבכי יבואו ובתחנונים אובלים". ע"כ.

מי יודע מי הוא הרב החסיד מו"ה ליבוש מאוסטריק ז"ל?

[נתקבל מהרב סאניש אנגלרד]

הַבִּית לַעֲזָרָה, וּמַעֲזָרָה לְאוֹלָם, וּמֵאוֹלָם לְהִיכָל, וּמֵהִיכָל לְקֹדֶשׁ הַקְּדָשִׁים, וּמִקֹּדֶשׁ הַקְּדָשִׁים לְהִיכָל לְבֵנֵת הַסְּפִירָה, לְמָקוֹם שֶׁהִתְפַּלְלוּ בוֹ אֲבוֹתֵינוּ אֲבָרָהָם יִצְחָק וְיַעֲקֹב, עִם כָּל הַתְּפִלּוֹת שֶׁל כָּל בְּתֵי כְּנִסְיוֹת וּבְתֵי מִדְרָשׁוֹת וַיְחִידִים שֶׁל כָּל יִשְׂרָאֵל, וּבִפְרָט עִם בְּנֵי הַיּוֹדְעִים כְּנִסְיוֹת הַתְּפִלָּה וְסוּדוּתֶיהָ. וְלִכְנֹנָה זֹאת אֵת הַתְּפִלָּה לְפָנֶיךָ בְּדַחֲלוֹ וּרְחִימוֹ וּרְחִימוֹ וְדַחֲלוֹ, בְּשֵׁם כָּל יִשְׂרָאֵל. כִּי קִבַּלְתִּי מִגְדוּלִים לֹמֵר לִפְנֵי כָל תְּפִלָּה עֲכָלָהָ. (פֶּלֶא שְׂאִינָה נִדְפְּסָה [עֲדִיין] בְּסִידוּרֵי חֲסִידוּת לְדוֹרוֹתֶיהֶם. הַמְּגִי"ה).

[ב]

הַרְבֵּה אֶהְרֵן שְׂפִירָא אֲבָד־ק פֶּרְדֵּס כֵּץ = [א] בְּגִלְיוֹן ת"ר (מִי יוֹדֵעַ אוֹת א' סָק"א) בְּעִנְיַן שֵׁם אֲדָנִי מִלְשׁוֹן אֲדָנִים, רֹאֵה מִשְׁ"ךְ ב' מֵאוֹר עֵינַיִם פֶּר' בְּרֵאשִׁית בִּפְסוּק (בְּרֵא' א, א) "בְּרֵאשִׁית בְּרָא אֱלֹקִים" וְגו': ...הִבְרִיאָה הִתְנַה בְּשִׁבִּיל הַתּוֹרָה וּבְשִׁבִּיל יִשְׂרָאֵל, דִּהְיִינוּ לְגִלּוֹת אֱלֻקוֹתוֹ יִתְבָּרַךְ לְיִשְׂרָאֵל שִׁיכִירוֹ וַיִּדְעוּ מִצִּיאוֹתוֹ, אֵף שֶׁמִּהוּתוֹ אֵי אִפְשָׁר לְהַשִּׁיג. כְּשִׁדְּעוּ שֵׁשׁ א' לֹוֹה מְצוּי, יַעֲשׂוּ כָל מַעֲשֵׂיהֶם לְשֵׁם שְׁמִים, לְקִיּוֹם "בְּכָל דְּרִכֶּיךָ דַּעְהוּ" (מִשְׁלִי ג, ו) וְלִיַּחֲדֹד אֶת עֲצָמָם אֵלָיו יִתְבָּרַךְ כִּי אֵין זִוְלָתוֹ וְאִפְסָ בִּלְתּוֹ וְלִית אֶתֶר פְּנוּי מִיָּנִיָּה (תִּיקוֹ"ז קִבָּב), כְּמֵאֲמַר (יִשְׁעִיָּה ו, ג) "מֵלֵא כָל הָאָרֶץ כְּבוֹדוֹ". אֵךְ שְׁכִבּוּדוֹ נִקְרָא לְבוּשִׁין שְׁמֵלֵא כָל הָאָרֶץ לְבוּשִׁיו שְׁמֵלֹבֶשׁ בְּכָל דְּבַר, וּבַחֲנִינָה זֹאת נִקְרָא אֲדָנִי מִלְשׁוֹן 'אֲדָנִים לְמִשְׁכֵּן' (אֵינוּ פְסוּק אֵלֵא מוֹשֶׁג. הַמְּגִי"ה), שֶׁהוּא א' לֹוֹהוּתוֹ יִתְבָּרַךְ, הַיּוֹרֶדֶת מִטָּה בְּמִדְרָגוֹת תַּחְתּוֹנוֹת וּגְשָׁמִיּוֹת וְצִרִיךְ לִיַּחֲדֹד זֶה עִם הַמְּקוֹר שֶׁמִּמֶּנּוּ יֵצֵאוּ, דִּהְיִינוּ עִם שֵׁם הוֹי"ה ב' הַמַּהוּהָ כָּל הָעוֹלָמוֹת. וּבְכָל הָעֲבוּדוֹת שֶׁלֵּנוּ, תּוֹרַתֵנוּ וְתַפְלוֹתֵנוּ, אֲכִילָתֵנוּ וְשִׁתְיֵיתֵנוּ נַעֲשֶׂה יַחֲדֹד זֶה וְכָל הָעוֹלָמוֹת תְּלוּיִים בִּיַּחֲדוֹ הוֹי"ה וְאֲדָנִי וְכו'.

[ב] וְכֵן כּוֹתֵב בִּפְר' וְאֶתְחַנֵּן בִּפְסוּק "שְׁמַע יִשְׂרָאֵל" (דְּבָרִים ו, ד): נוֹדַע שׁוֹה הַמְּבֹאֵר לְמַעְלָה הוּא הַיַּחֲדוּד הַשְּׁלֵם הַמִּיַּחֲדֹד וּמִקְשֶׁר כַּח הַפּוֹעֵל הַשּׁוֹכֵן בְּתַחְתּוֹנוֹת שֶׁהוּא בַּחֲנִינָה שְׁכִינָה לְהוֹי"ה שֶׁמַּהוּוֹה כָּל הַיּוֹת, וְכַח הַפּוֹעֵל הַהוּא נִקְרָא בַּחֲנִינָה אֲדָנִי, מִלְשׁוֹן 'אֲדָנִים לְמִשְׁכֵּן', שֶׁהִמְשִׁכֵּן הִיָּה יִסּוּדוֹ הָאֲדָנוּת שֶׁהוּא כִּינּוּי לְכַח הַפּוֹעֵל הַשּׁוֹכֵן בְּעוֹלָם הַמַּעֲשֶׂה בְּכָל הַדְּבָרִים הַנַּעֲשִׂים בְּזֶה הָעוֹלָם, שֶׁהוּא בַּחֲנִינָה "מֵלֵא כָל הָאָרֶץ כְּבוֹדוֹ" וְכו'. [וְאִמְנָם כָּתַב זֹאת בְּסֵתֵמָא, אֵךְ כִּבְר אֲמָרוּ (יִבְמוֹת צו): עַל כְּגוֹן דָּא: יְהוֹשֻׁעַ יוֹשֵׁב וְדוֹרֵשׁ סֵתֵם, וְהַכֵּל יוֹדְעִין שֶׁתּוֹרַתוֹ שֶׁל מֹשֶׁה הִיא וְכו'.

[ג] בִּסְפֶר "בֵּת עֵינַן" דְּרוּשֵׁי חֲנוּכָּה (ד"ה א') בְּמִדְרַשׁ "הַדּוּדָאִים נִתְּנוּ רִיחַ" מְבִיא בְּשֵׁם הַמְּגִיד. זֶה לְשׁוֹנוֹ: גַּם בַּחֲנִינָה א' מְכוֹנָה בְּשֵׁם אֲדָנִי, כִּי צָרִיךְ לְקַבֵּל עוֹל מַלְכוּתוֹ וְאֲדָנוּתוֹ אִפִּילוֹ בְּדְבָרִים גְּשָׁמִיִּים שֶׁמְכוֹנָה בְּשֵׁם אֲדָנִי כְּמוֹ אֲדָנִים לְמִשְׁכֵּן, כְּמוֹ שֶׁאֲמַר הַמְּגִיד זִלְלָהָ. וּבְדִירוּשׁ לְפִרְשֵׁת הַחוּדֵשׁ כְּתוּב לֵאמֹר: כֹּאשֶׁר שִׁמְעֵתִי בְּשֵׁם הַמְּגִיד זִלְלָהָ פִירוּשׁ "וַיַּעַשׂ אֲדָנִים לְמִשְׁכֵּן" (אֵינוּ פְסוּק. הַמְּגִי"ה), שֶׁרֹאֵה תְּמִיד שִׁישְׁכּוֹן בְּתוֹכּוֹ אֲדָנִי, וְכִשְׁחָטָאוּ נִעְדָּר מִחֵי הַחַיִּים. [וְגַם בְּזֶה נִיתֵן לֹמֵר כֵּן: יְהוֹשֻׁעַ יוֹשֵׁב וְדוֹרֵשׁ וְכו'.

כְּמִשְׁכֵּן לְמַחֲו' וְש"ב הַמַּאֲוָה" ג' הַחֲרִיף כִּש"ת רַבִּי שְׁמוּאֵל לִיפְשִׁין אֲבָד־ק טוֹרְבִין זצ"ל, שִׁבִּיקֵשׁ מִמֶּנּוּ הַסְכָּמָה עַל סִפְרוֹ 'מִנְחַת יְהוּדָה' וְהוּא פִי' עַל 'סִפְר הַמְּכַרִּיעַ' מִהַר"י מִטְרָאנִי זצ"ל (לְסִפְר הַנ"ל יִשְׁנֵן הַסְכָּמוֹת מִגְדוּלֵי עוֹלָם, בִּינִיהֶם הַמְּגִיד הַק' מִקְאֲזִנִּין זי"ע) בְּמִכְתָּבוֹ אֵלָיו (הַנִּדְפָּס בְּתַחֲלִילֵת סִפְרוֹ הַנ"ל) כּוֹתֵב וז"ל: וְאִמְנָם מִהַרְאוֹי הִיָּה לְהִיּוֹת בְּתוֹמְכֵי נַפְשׁוֹ, כִּי אָדָם גְּדוֹל הוּא, וּבִנְש"ק וְכו' לִכֵּן יֹאֵת לְכָל לְהַמְצֵא לְמִבּוֹקְשׁוֹ. אִפְסָ אֲנִכִּי גִדְרֵתִי בְּעֵדִי, וְלֹא אֲצֵא [מִגְדְּרִי] לְ(בִּלְתִּי)-תַּת הַסְכָּמָה עַל שׁוּם סִפֵּר, כֹּאשֶׁר נִרְאָה בְּעֵלִיל, כִּי לֹא שִׁלַּחְתִּי אֲצַבֵּעַ לְדַבֵּר דְּבַר בְּשׁוּם הַסְכָּמָה, וְלִזְאֵת לֹא נִעְתַּרְתִּי גַם לְמוֹכ"ז נ"י וְלִמְלֵא שְׁאֵלָתוֹ זֹאת. אִפְסָ בּוֹזֵאת נִעְנַתִּי אֵלָיו לְהוֹדִיעַ בְּאַתְרָא דְּבַעִי לְמִידַע וְכו'. ע"ש. ע"כ הַנוֹגַע לָנוּ.

בְּכָל זֹאת רוֹאִים אֲנִי כִּי עַל סִפְרָא קְדִישָׁא דָא 'סִידוּר כְּתָר נְהוּרָא' יֵצֵא מִגְדְּרוֹ וּמִסֵּר הַסְכָּמָה נִפְלָאָה בְּאַרְיִכוֹת גְּדוּלָּה, הַפֶּלֶא וּפְלָא. וְעוֹד יוֹתֵר פְּלִיאָה כִּי יוֹדַע וּמְפֹרָסִם כִּי הַגִּה"ק הַחֲרִיף 'דַּעַר אֵיִיזְעַנְעַר קֶאֶפּ מְלוּבֵלִין' זי"ע הִיָּה מִתְנַגֵּד גְּדוֹל וְחֲרִיף מֵאֲדָם נֶגֶד הַחֲסִידוֹת, וּבְכ"ז כֹּאֵן הָרִים הַסְכָּמָתוֹ הַמִּיּוֹחֶדֶת לְאַחַד מִגְדוּלֵי מַפְיָצֵי הַחֲסִידוֹת בְּדוּרוֹ. וְלֹא זֹאת בְּלִבָּד, כִּי בִּסְפָרָא קְדִישָׁא דָא 'כְּתָר נְהוּרָא', בְּשִׁירַת הַיָּם, עַה"פ (שְׁמוֹת טו, ב) "אֱלֹקֵי אֲבִי, שְׁפִי' אֲבִי' הוּא לְשׁוֹן רִצּוֹן וְכו'. כְּתַב: וְעַד"ש בְּשֵׁם הַרִיב"ש זִלְלָהָ, "דַּע מַה לְמַעְלָה מִמֶּךָ" (אֲבוֹת פ"ב מ"א), פִּי' תַּהִי' כּוֹוֹנֶתָךְ לְדַעַת אֶת ה' וְכו'. ע"ש בְּאַרְיִכוֹת מִתִּיקוֹת לְשׁוֹנוֹ הַטְּהוֹר. וְעַל סִידוּר זֶה וְנוֹשֵׂא זֶה - מוֹפִיעָה הַסְכָּמָתוֹ הַיַּחֲדִידָה.

לְהַרְחֵבֶת הַנוֹשֵׂא: יוֹדַע שֶׁהַגִּה"ק בְּעַל 'נוֹדַע בִּיהוּדָה' זי"ע (בְּשׁוֹ"ת חִי"ד ס' צג), הִרְעִישׁ נֶגֶד אֲמִירַת 'לְשֵׁם יַחֲדוּד', אֲבָל בִּסְפֶר 'אוֹר לְיִשְׂרָאֵל' מִהַגִּה"ק רַבִּי זֶרַח אֵיִידִלְיִין מִפְּרָגָא זי"ע (בְּדִירוּשׁ א') הֵאָרִיךְ בְּעִנְיַן אֲמִירַת 'לְשֵׁם יַחֲדוּד' שִׁיִּסְדּוֹ לָנוּ קְדִמוּנֵינוּ מֵאַרְיֵי דְרִזִּין וְכו'. ע"ש. לְסִפְר יִשְׁנָה הַסְכָּמָת הַגִּה"ק בְּעַל נוֹדַע בִּיהוּדָה זצ"ל כִּידוֹעַ וְהַגִּה"ח רַבִּי מֹשֶׁה יְהוּדָה כ"ץ אֲב"ד דִּק"ק סַעֲרָדָאֵהֶל זצ"ל כּוֹתֵב (סִפֵּר 'תּוֹלְדוֹת קוֹל אֲרִיָּה', מִכְתָּב קִלּוֹ, אוֹת יג עמ' קיא) וז"ל: "רַק עַכ"ז, מִדֹּאִיתֵרְמִי לִיָּה כֵךְ, לָנוּ לְאוֹת שְׁמִשְׁמִים לֹא הַסְכִּימוּ לְפִסְקוֹ הַזֶּה, וְע"כ הַמְּסַבֵּב סִיבוֹת הוֹסִיב לוֹ שִׁיתֵן הַסְכָּמָה עַל סִפֵּר שֶׁבּוֹ נִתְחַזַּק מִנְּהַג אֲמִירַתוֹ. עַכ"ל. וְדִי בְּרִמְיָזָא, וְהַמְּבִין יִבִּין.

!! תְּגוּבוֹת !!

[א]

הַרְבֵּה דוֹד צְבִי הִירֵשׁ מִיִּזְלִישׁ = לְגִלְיוֹן ת"ר ("הִידְעַת" אוֹת ב'): לְמִשְׁכֵּן אֲג"ב גִּרְרָא מִסְפָּה"ק "אַהֲבַת שְׁלוֹם", יֵשׁ לְצִיִּין מִשְׁכֵּן הַרְה"ק ב' "אוֹרַח לְחַיִּים" זִיע"א בִּסְפָּה"ק "פְּרֵי חַיִּים" עַמ"ס אֲבוֹת (פ"ד מ"ו) וז"ל: "שִׁלְפָנִי הַתְּפִלָּה צָרִיךְ לְקִשֵּׁר עֲצָמוֹ עִם כְּלָלוֹת יִשְׂרָאֵל, וּבִפְרָט עִם הַיּוֹדְעִים כּוֹוֹנֵת הַתְּפִלָּה, וְכְמוֹ שֶׁקִּבַּלְתִּי לֹמֵר לִפְנֵי כָל תְּפִלָּה בְּעֶרֶב וּבְבוֹקֵר: הִרְיִנִי שׁוֹלֵחַ אֶת תְּפִלָּתִי מִכָּאֵן לְאַרְץ יִשְׂרָאֵל, וּמֵאַרְץ יִשְׂרָאֵל לְיִירוּשָׁלַם, וּמִיִּירוּשָׁלַם לְהַר הַבֵּית, וּמִהַר

[ה] ובעין זה כ' ב"מאור ושמש" פר' תרומה בפסוק "ועשית את הקרשים" (שמות כו, טו): בי"ב הוי"ות יש מ"ח אותיות, על כן הקרשים במשכן היו מ"ח קרשים להמשיך הי"ב צירופי הוי"ות; ותחת המ"ח קרשים היו צ"ו אדנים, וצ"ו עולה מספר א"ל אדני, הוא השם שצריכים לייחד בעולם העשיה (עיין בסידור האר"י בכוונת התפלה), נמצא עולים כל מספר האדנים א"ל אדני שכן עולה א"ל אדני [מניין] צ"ו.

[ג]

הרב דוד באנקהאלטער = לגליון ת"ר (מי יודע אות א' סק"א) בענין שם אדני מלשון אדני"ם, בספר 'שפתי חן' לשבת שקלים (דף כ"ג) מביא ביאור הדברים מספר 'שפע טל' (שער ו' פרק ז'), ע"ש, והבן.

[ד]

הרב צבי פייביש מילר = [א] לגליון ת"ר (מעניינא דיומא אות א'): שמעתי מהרה"ח הר"ר גבריאל יוסף ויזניצר ע"ה שכשקיבל את רשיון הנהיגה, נכנס לכ"ק מרן רבנו בעל "אמרי חיים" זיע"א לקבל את ברכתו, אמר לו הרבי זיע"א: "זאָלסט זיין א מכניס אורחים מיט'ן מאשין, אין דאָס איז א סגולה אז קיינער זאָל דיך נישט טשעפין פין דרויסען. עכלה"ק.

[ב] בגליון הנ"ל (מדור הנ"ל אות ז') נכתב מנהג ויזניץ (א"א יוכ"ק) כ"ק מרן רבנו בעל "ישועות משה" זיע"א אמר שנים רבות יוכ"ק בביהמ"ד בער"ח אלול, גם כשהיה בארץ וכן בחו"ל.

[ה]

הרב י. ווייס = בגליון ת"ר (מי יודע אות ב') נשאל מדוע הושמטה רבקה אמנו מהקנינות. ו' ול"ט.

לפני שנים רבות שמעתי תשובה על כך {לצערי איני זוכר בשם מי}. במדרש (בפתיחה איכ"ר כ"ד) מובאת טענת רחל אמנו לפני רבש"ע, בין השאר, וז"ל: "ומה אני שאני בשר ודם עפר ואפר לא קנאתי לצרה שלי ולא הרצאתיה לבושה וחרפה, ואתה מלך חי וקים רחמן, מפני מה קנאת לע"ז שאין בה ממש", כל האמהות הכניסו צרתן לביתן, צרת שרה אמנו היתה הגר המצרית. וכן האמהות רחל לאה בלהה וזלפה, היחידה מבין האמהות שלא היתה לה צרה בביתה היתה רבקה אמנו, היא היחידה שלא הייתה לטעון טענת צרה הנ"ל, ולכן לא הוזכרה בקנינות.

[ו]

הרב דוד פויגיל = בגליון ת"ר (מי יודע אות א' סק"ב) תמיהו על מה שמלויים את צדיקי הדור בפסוק (ישעי' נה, יב) 'ובשלוש תובלון' מגמ' סוף מס' ברכות (סד.) וכ"ה בשו"ע (לא מצאתיו אלא במג"א סי' קי סק"ט. המגי"ה) שאין לומר 'לך בשלוש' לחי אלא 'לך לשלוש'.

דיו רב כבר נשפך על קושיא דומה על מה שאמר יעקב (ברא' כח, כא) 'ושבתי בשלום', וכן על מה שאומרים (תהל' כט, יא) 'ה' יברך את עמו בשלום' (ל"ה הקושיא. הרי אין מוזכרת לשון הליכה. המגי"ה) ועוד ועוד. (עי' בפרישה או"ח סי' ר"ל ובאליה רבה שם, וע"ע מה שתי' בבן יהוידע סוף מסכת ברכות)

אבל מצאתי תירוץ פשוט ב"דרך אמונה" לגרשיח"ק (ביכורים פ"ד הי"ז) שהוכיח מהרבה מקומות בש"ס דאין קפידא אלא בלשון 'הליכה' דמוזכר בקרא, אבל בשאר לשונות אין קפידא, וא"כ כיון שאומרים אותו על לשון הובלה אין קפידא.

[ז]

הרב ישכר דוד קלויזנר = בגליון ת"ר [מי יודע אות א סק"א] שואל פשט בבעש"ט עה"ת ע"ש. ונראה שהכוונה כדאיתא ב'ישמח לב' [להרה"ק בעל 'מאור עינים' זי"ע] מס' שבת [ע' טז]: נודע מה שאמרו בש"ס לא כשאני נכתב אני נקרא, נכתב בהוי"ה ונקרא באדני"י, ואדני הוא מלשון אדנים למשכן, כי הוא ית"ש לית אתר פנוי מיניה ובכל דבר אדנותו ית', והוא החיות שבכל דבר, כמ"ש ואתה מחיה את כולם, ואלולי יצויר ח"ו העדר שפעת חיותו ח"ו משום דבר אזי לא היה הדבר בעולם, ובחינה זאת מה שמצמצם שכינתו בהנבראים במדרגת תחתונים נקרא אדני מלשון אדנים למשכן כאמור, וגם מלשון אדון כל הארץ, ע"ש.

[ח]

הרב נחמיה מייזליש = לגליון ת"ר (מי יודע אות ד'): ראוי לציין למובא בספר 'דברי תורה' מהגה"ק ממנוקאטש זי"ע (מהדורה ראשונה אות ק"ו) וזל"ק: שמעתי בשם הרב הקדוש מו"ה שלמה מדאלינא זי"ע בשם אחד מרבנותיו (כמדומני בשם רבנו הקדוש החוזה מלובלין זי"ע) על מה שכתוב "וכל מאמינים שהוא עונה לחש", היינו מה שמלחשים ומברכים בני ישראל זה את זה, איש את רעהו, וזהו ית"ש עונה ומושיע כפי דברי ברכתו. עכד"ה, ומצאתי מקור לדבריו כי כן מבואר במד"ר פר' וילך וכן הוא במד"ר קהלת פ"ג, באריכות. וע"ש ב'דברי תורה' אריכות דברים נפלאים בענין. (לפ"ו צ"ב איזה ענין יש לברך את חברו דווקא בלחישה, עד כדי שענין זה נרמז בלשון התפלה הנ"ל. ושמה המקור הוא הפס' (משלי זך, יד) "מְבַרֵךְ רֵעֵהוּ בְּקוֹל גְּדוֹל בְּפֶקֶד הַשָּׁפִים - קִלְקֵלָה תִּחְשָׁב לוֹ". ע"ש במפרשים. שנהגו כן תמיד לבל יבואו לטעות לאחל השכם בבקר. וצ"ע. המגי"ה).

לזכר ולע"נ

הב' אברהם אהרן ב"ר מנחם מענדיל הי"ד

מחשובי תלמידי בעל דמשק אליעזר מויז'ניצא זי"ע

נלב"ע בגלות טרסניסטארה

ביום כ"ח מנחם אב תש"ב * ת. נ. צ. ב. ה.

נתקבל מהרב מרדכי גנוט בעל לוח 'דבר בעתו'

[א] ע"ש מברכים אלול: הרה"ק ב' ויואל משה זצ"ל (שלפני יומיים יומא דהילוליה!) הנהיג בישיבתו לקרוא היום את כל ספר תהלים (הקד' תהל' דבר"י).

[ב] השובתים במקום נופש, בו אין מותקן מקרר המצויד בהתקן-שבת הלכתי או שאינו עומד בדרישות ההלכתיות הנוגעות לשבת ומהוה בעיה להשתמש בו בשבת, יחברוהו לשעון שבת שידליקנו ויכבנו בכל פרק זמן, כך שיהיה אפשר להשתמש בו בזמן הנתקן (נדברה נא' קס"ז). גם יבקשו מת"ח מובהק הבקי בהלכ' עירובין, לבדוק אם במקום נמצא עירוב כשר ותקין.

[ג] עצה טובה: את הדרדקים שמתחילים ללמוד פרק "השואל" בבבא מציעא, כדאי ללמד תחילה מהמשנה "ארבעה שומרים" שבדף הקודם (צג). ואת כל הגמרא (צג: צד.), ס"פ "השוכר את הפועלים". חוסר הידע של פרטי שומר חנם/שכר מפריע לקליטת החומר של פרק "השואל". גם המשא ומתן שבדף צג: צד. קליל יותר מאשר סוגיותיו של פרק "השואל", וכך הם לומדים אט-אט את הענינים המסובכים. מלמד-דרדקי הגון מצלם את העמודים במספר עֶתְקִים כמספר תלמידיו ומדביקים בתחילת "פרק" של כל ילד.

[ד] לקראת שבת מברכים "אלול": "... ובפרט שקריאת פר' ראה חלה בתחלת חדש אלול (תמיד חלה בחדש אב, פרט ל-3 קביעות מתוך 14, בהן חלה באדר"ח אלול, כתשפ"ב/ט) לרמז שע"י מעשינו בחדש זה נתברך בשנה מבורכת ובטוחים אנו שהשי"ת יוציא לאור צדקנו ונראה בעינינו רק חסדים ורחמים... וכשספר זאת ההק"ר מנדלי מויטפסק זצ"ל סיים שלכן מסוגלת ש"ק פר' ראה לבשורות טובות ולישועות" (דברי נפתלי).

[ה] הרה"ק ר' אברהם מקאליסק זצ"ל ספר שבפר' ראה, בא הרה"ק המגיד ממזריטש זצ"ל למרן הבעש"ט זצ"ל, ההק"ר מנדלי מויטפסק זצ"ל הגיע בפר' זו אל המגיד ממזריטש זצ"ל, ובפר' זו הגיע ההק"ר מ מויטפסק זצ"ל לארץ ישראל, והוסיף ההק"ר א מקאליסק זצ"ל שבפרשה זו יש לצפות לבשורות טובות, [והפטיר] ס'איז א גרויסער שבת (=זו "שבת גדולה") ("מזקנים אתבונן", ירושלם תשסז).

[ו] הפטרת השבוע: לדעת "בית יוסף" והרמ"א מפטירים היום הפטרת "עניה סוערה" (כסדר "שב דנחמתא"), וכן הורה מהרא"ק בוינה, כעדות זקן אחד שכן המנהג והראה לו כן בקובץ ישן (ב"בית יצחק" דאנציג (ווארשא תרנ"ט) סי' מ"ג מסיק דנקטינן כרמ"א שאין דוחים "עניה סוערה", לפי שקריאת "שבע דנחמתא" עדיפא מ"תדיר", מצד קדושת הנביאים המדברים מנחמת ירושלם לעתיד לבא, כמש"כ הר"ן בטעם הפטרת שבת ראשונה דחנוכה, בנרות דזכריה. הע' הגר"א כץ אב"ד קרית יואל ב"ב, זצ"ל; וכן מנהג א"י (לל"י). יש נוהגים (וכ"נ הספר, מ"ח, מ"ט) להוסיף פסוק ראשון ואחרון מהפטרת "מחר חדש".

[ז] למנ' שפאייר (מרדכי מגילה, תתלא), פפר"מ ורוב קהילות אשכ' (ועכ"פ במקום שאין מנהג אחר קבוע כן) מפטירים "מחר חדש" (וכן הביא בשו"ת מהרי"ל החדשות, לה: הוראת רבנותא, להפטיר ב"מחר חדש" שהיא בתלמוד, בעוד שהפטרת "ז' דנחמתא" הן מהפסיקתא, "וכן מפני שחזרת העין (=עניה) עם הר' (=רני) אחר ב' שבתות"), וכן נמצא בחת"ס עה"ת בדרושים לקביעות שנה כזו (ועל כך העיר בג"מ שהמנ' כדעה שהוזכרה מעלה).

[ח] מפטירי "מחר חדש" (היאמרו פס' ראשון ופס' אחרון מהפט' "עניה סוערה"!), אכן ייטיבו להשלים "עניה סוערה" בעוד שבועים אחר "רני עקרה", הסמוכה לה, כפי שנהגו הכל בש"ק פר' תצא, תשפ"ב, כי בש"ק פר' ראה חל אדר"ח אלול.

[ט] מקום שנוהגים להפטיר "עניה סוערה" וטעו וקראו "מחר חדש" ואפי' גמרו לקראה, אם עדיין לא ברך ברכת ההפטרה שלאחריה יקרא גם "עניה סוערה" ויברך. נזכר אחר הברכות, יקרא "עניה סוערה" בלא ברכות, ובשבת פר' תצא שמפטירים בה "רני עקרה" יקרא אחריה "עניה סוערה" הסמוכה לה בישעיהו (עי' ב"פסח שחל בשבת" לגר"ץ כהן זצ"ל). ור' עוד במאמר הנרחב בענין הפטרת "תלתא דפורענותא" ו"שב דנחמתא" שבסוף "שנתשמ"א למנהגיה" לגרשדוצ"ל.

[י] אשרי הגבאים המכריזים מהי הפטרת היום, למען לא יטעו לקרוא את הפטרת השבוע הרגילה.

[יא] ברכת חדש אלול: מברכים (ובהונגריה עלית בניגון-התעוררות מיוחד של הימים הנוראים, שגם הה"ק מהרי"ד מבעלז זצ"ל חיבבו מאד ובנו הרה"ק מוהר"א זצ"ל הרבה להשמיעו (מזקני הגהצ"ר דוד שטיינר שליט"א שמעתי שכך נהגו בכל הונגריה, ולכאורה מקורו קדוש מהמהרי"ל, אבי מנ' אשכ'. הרה"ח ר' חיים אברהם צבי שטיינר הי"ו, קרית סקווער נ"י) את חדש אלול.

[יב] הרה"ק ב' "בית אהרן" מקרלין זצ"ל הורה לבנו הרה"ק ר' אשר (השני מסטולין) שיברך בעצמו את חדש אלול ויכוון בדעתו לטוב גם על חדש תשרי. ומו"ר הרה"ק רמ"מ מלעלוב זצ"ל נהג כל שנה לשאול (כי בלעלוב [יבויז'ניץ] אין מכריזים את זמן המולד אלא כ"א אומרו לחברו. משב"ק הרה"ח ר' זאב מילר הי"ו) בשבת זו (מלבד על מולד אלול) גם על מולד תשרי הבעל"ט. אך עמא דבר להתעלם ממנו (ר' בלוח "דבר בעתו" בש"ק פר' נצבים-וילך, לקיים מ"ש "בכסה ליום חגנו").

[יג] "מלפנים כאשר ידעתי, כל איש אחזתו פלצות מקול הקורא קודש (=חודש) אלול. החרדה הלזו נשאה פריה להתקרב לעבודתו יתברך-שמו" ("אור ישראל", מכתבים) בהשמע קול ברכת חדש אלול, רטט קולו של הגה"צ ר"י בלאזר זצ"ל: הריני מקבל עלי את אלול..., ונתעלף הגהק"ב "דברי חיים" מצאנו זצ"ל אמר שכשברכו היום את החדש אצל "החווה מלובלין" זצ"ל "גם הקירות בכו" (כ"ק אדמו"ר מלעלוב-ירושלם שליט"א ב"מעין דוד", אלול ס"א) [ור' "רשומים בשמך" עמ' קסד, עדות הגמרי"ש אונגר זצ"ל על אביו

הגהקרא"צ ראב"ד קאפוואר זצ"ל] במונקאטש ובספינקא הוסיפו בתמרורים "ולתשובה שלמה" לפני "ולגאולה קרובה" ונמס כל לב (דרחו"ש תע"ו; מנ' ספינקא). [וכ"ה בסי' "כוונת השם"]. בנדבורנא מוסיפים כן כל השנה.

[יד] מ"שבת מברכים אלול" עד ר"ה, סיים מוהרא"ז מקרעטשנף זצ"ל את כל התהלים בש"ק אחה"צ ("רזא דעבדא"), וכן נוהגים ב נדבורנא (אחרי טבילה) וקרעטשנף כיום, וכ"נ בטשנאבל לקראו "בלי הפסק".

מעניינא דיומא [ב]

דברים העומדים ברומו של עולם

בענין גזירת הגיוס רח"ל

מאת הרב סאניש אנגלרד

כתוב ב"אהל יהושע" (בעלז עמ' שכה אות כא) וזה תוכן דבריו עם הוספות מרובות בספר "מיכלא דאסותא" (לג"ר יחיאל מיכל היבנער אבד"ק ניונוב אות כב) כתב, ב"משכנות הרועים" (לג"ר הנ"ל בסוף קונטרס "עת שלום") כתבתי המתקה על המלקוח באדם [דהיינו לקיחת בני ישראל לצבא], כיון שיצאה הדת [וז"ל ב"עת שלום" (עמ' כא): ולבי אומר שמד' היתה סבה שנתן בדעת הקיסר ירום הודו לחדש הדת על-אודות לקיחת אנשי צבא שעומדין ישראל וגוים יחדיו על אבן הבוחן מה שלא היה כן עד עכשיו, והיא טובה גדולה בעזרתו ית"ש (מלבד שחלש שבגוים הוא מובחר בכח מגיבור שביהודים לפי האמת), כי כשהדין הוא בין ישראל וגוים, [גם] לו יהא ח"ו מלא עבירות, בלי ספק עדיף יותר משוב שבגוים, וע"ל בוודאי יזכו לצאת בדינם כנים ותקנתם קלקלתם, ובפרט שע"פ הרוב הוי המעשה באדר [דהיינו שזמן הקריאה לצבא הוא בחדש אדר], וכבר אנו מצווין ועומדים (תענית כט.) שישאל שיש לו דין עם גוי ידין עמו באדר, אם כן הדין נותן שינצחו בני ישראל את העם רב והם ימצאו חן בעיני השרים ועל עלמי בני ישראל יפערו פיהם בשחוק ויבושו מלקחתם תחת ממשלת עבודתם. אמן כן יהי רצון נצח סלה ועד] שאין חילוק בינם לבין ישראל, ומי שימצא חן יעלה לצבא. ופעם אחת אמר לי בעיר צאנו נכדו [של הגה"ק מצאנז] הגה"צ ר' שלמה אבד"ק ביקאווסק שליט"א [ה"ה הרה"ק בעל "עטרת שלמה" מבאבוב זי"ע], שעיי"ז נעשה קטרוג, ונתאחר זמן המלקוח עד [חדש] אייר, ואחר רבות בשנים שהייתי אצלו משובתי שבת במכון שבתו בק"ק באבוב יצ"ו, אמרתי לו הרי עכשיו שוב חזר היום לתנאו הראשון [שזמן המלקוח הוא באדר] אם כן שוב כנים דברי, ויהי כמחריש, וכן יהי רצון.

ובהיותי בש"ק בבעלזא אצל הצדיק דמעיקרא [הרה"ק שר שלום מבעלז] זצלה"ה, ומסרתי לו ספרי "משכנות הרועים" הנ"ל, סיפרו לי שראוהו לעיין בסוף הספר [במאמר הנ"ל "בעת שלום"] לפני הקידוש, ואחר כך סיפר מעשה שה"לב אריה" [ה"ה הג"ר ארי' יודא ליב הלוי

אבד"ק פודהייץ] ז"ל בהיותו מ"מ בבראד, ונתחדשה אז הגזירה של הצבא, אמר בהספד אחד, אם כי ע"י גזירה הזאת קיבלו על עצמן לשמריני בעינא פקחא, 'נחשבנו כצאן טבחה' (תהלים מד, כג) [ישנם מבנ"י] על ידי החשיבות גוונים את פאת ראשם וזקנם כצאן [ויש לרמוז [לבקש להנצל מגזרה זו] (בזמירות למוצש"ק) "צאנך מיד גוונים"]. 'ולעפר מות תשפתנו (תהלים כב, טז), ש[הגוים] מעריכין אותנו לירות עם קני השריפה 'פולווער [-] ביקס/אקדח', ובכה מאד על זה. וידוע המעשה שהתנכר [התחפש] אחד בפורים לשר גדול, ובא לפני הגה"ק מה"ר צבי מזידיטשוב זי"ע, וקיבלו בכבוד מאד. והתחיל להתחנן לו ולבקש מלפניו על עמו להניח להם הגזירות ונתרצה לו, וכן היה בהפאכט (היטל המסים) מבשר ונרות, וביקש לו לבטל הגזרה הזאת מן המלקוח באדם, ולא רצה בשום אופן, וכשראו האנשים שיש לרב יסורים גדולים מזה, רמזו לו שיענה ויאמר סלחתי, והיה ללא הועיל, ואח"ך אמר שאינו זוכר מאומה מכל המעשה. ומזה נראה בעליל שהוא לא יתבטל עד ביאת המשיח במהרה בימינו. אמן. והשי"ת יתן בלב אבינו הקיסר הרחמן ירום הודו, כשם שהוא חופף באברתו על גופינו ועל ממונינו, כן יהיה חופף על דתנו, ויאריך ימים עד ביאת משיחנו בב"א.

סיפר הרה"ח ר' סאניש וואקס ז"ל מרודניק, שמעתי מכ"ק מרן אדמו"ר מקלויזענבורג זי"ע באחד משיעורי החומש רש"י בשנת תש"י, ששנה אחת בפורים התחפש אחד מחסידי בעלז כצאר הרוסי, וכשנכנס ובא לפניו רבו הרה"ק מבעלז, קם ה'שר שלום' לקראתו, כיון שבודאי ראה שהשר של מעלה בא עמו, והושיבו סמוך אליו. לאחר מכן החל ה'שר שלום' לבקש מאותו החסיד דברים שונים שיפעל למענם, והיה אותו חסיד מהנהן בראשו לאות הסכמה, ויהי כאשר בקשו לבטל הגזירה של לקיחת יהודים לצבא, לא ענה אותו חסיד כלום. הקהל שעמדו שם הפצירו ודחקו בו שיסכים, אך הוא עמד בשלו ולא הסכים לבטל את הגזירה, ויהי הדבר לפלא בעיני החסידים. ומשיצא אותו חסיד, שאלו אותו מדוע עשה זאת, השיבם שאינו יודע על מה הם שחים כי כלל לא שמע את בקשת ה'שר שלום'.

ואמר על זה כ"ק מרן אדמו"ר מקלויזענבורג זי"ע, כי את כל הגזירות שגזרו הגוים על היהודים יכולים הצדיקים לבטל, מלבד גזירת הגיוס של היהודים לצבאותיהם, והדבר נובע מאז שאמרה תורה (בראשית כז, טו) "ותקח רבקה את בגדי עשו הגדול החמודות אשר אתה בבית ותלבש את יעקב בנה הקטן", וידוע מה שדרשו חז"ל (פסחים נד; ב"ר סה, טז) - "החמודות" - שחמד אותם מנמרוד. לפיכך מאז שלבש יעקב אבינו ע"ה בגדים אלה, קשה לבטל גזירת הצבא, וכל אימת שלובשים בגדי שרד של שרי הצבא של הגוים לא יביא הדבר תועלת, ואכן [מאז ומעולם] הקפידו חסידים תמיד שלא ללבוש או אפילו למדוד לשעה קלה, כובע או בגד של צבאות הגוים שדבר זה יכול להזיק.